

Danmarks Naturfredningsforening i Fredericia Nyhedsbrev nr. 49 1. april 2014

Kære læser

Fredericia Kommune skal have ros for et storstilet projekt med det formål at stoppe tilbagegangen i vores bestande af frøer, salamandre og skrubtudser. Se denne dejlige butsnudet-frø-frue, der var på vej til voldgraven forrige forår.

Samtidig får mange andre arter bedre levevilkår, f.eks. viben, der også er gået meget til bage i kraft af landbrugets udvikling. Kommunen får biodiversiteten til at vokse - læs om det her i nyhedsbrevet.

I dette nyhedsbrev fortæller vi om to aktiviteter, som vi håber vil interessere dig så meget, at du vil deltage. Og der er givetvis venner og bekendte, der vil blive kedede af det, når de opdager, at du har glemt at sende nyhedsbrevet videre til dem.

Kom og vær med til at holde naturen ren. Men ring først til Lizzie og få en rute!

Der var god grund til, at Jørn Cordt Hansen var glad og stolt denne forårsdag i 2011. Sammen med andre effektive folk fra Grønlands-kvarteret havde han æren for, at Randdal Skov og omgivende veje var til at holde ud at se på - et godt stykke tid! Vejret var som sædvanlig fint, selv om det blev lidt gråt ved middags tid. Lidt efter hentede kommunen de mange poser.

Søndag den 27. april 2014 kl. 10-13 inviterer Fredericia Kommune og Danmarks Naturfredningsforening alle til at komme og samle affald. Vi lover dejligt forårsvejr igen i år!

Der er mange steder i kommunen, hvor I kan hente poser og samle affald. Det sker fra 10 til 13:
I selve Fredericia, Sanddal, Snoghøj, Erritsø, Skærbæk, Bredstrup-Pjedsted, Vejlbj Sogn (Vejlbj, Egeskov, Bøgeskov, Trelde) og Taulov.

De raske folk fra Grønlands-kvarteret havde ikke behovet at køre alt affaldet hen til Thulesvej. De kunne have ladet mange af poserne stå langs vejene, idet kommunens folk har ruter, de kører og henter affald efter kl. 13. Du får information om, hvor du kan lade poserne stå - det er nemt at komme af med affaldet.

Ring til Lizzie Jessen på Affald & Genbrug 72 10 63 47 for at få en rute og et træfpunkt.

Var der neandertalere her på egnen?

Her ser du en neandertaler, som han kunne have set ud, sammen med en pige af vores race. Vores forfædre havde sex med neandertalerne, og der kom børn ud af det. Neandertalerne uddøde for cirka 30.000 år siden, men deres gener lever videre i os (Med tilladelse fra Neanderthal Museum, Mettmann, Tyskland).

Jean M. Auels spændende historie i mange bind om Ayla af Hulebjørnens Klan, kvinden af vores race, som blev opfostret af neandertalere, har fascineret mange. Og er du en af dem, regner vi med at se mere til dig! Også for videnskabeligt indstillede må det være den ultimative udfordring at deltage i det projekt, vi her vil fortælle om. Og er du medlem af Fredericia Stenklub, er du selvskreven!

Men lad os fortælle, hvor ideen til projektet kom fra: En artikel i Videnskab.dk om ph.d-studerende Trine Kellberg Nielsen, som har sat sig for at finde spor af neandertalere her i landet *). Neandertalerne levede i Europa 200.000 til 30.000 år før nu.

"Hvis Trine skal finde spor af neandertalere, må hun ud på Trelde Næs" - var vores første tanke. Her er der gamle jordlag, som ikke er blevet forstyrret i istiden. Måske læste du artiklen i februar-nyhedsbrevet om den hidtil ukendte mellemistid **)

Vi tilbød Trine vores assistance, og der tegner sig nu et projekt, hvor vi vil involvere borgerne i et forsøg på at finde stenredskaber tilvirket af neandertalere. Det er lange og sine steder ikke særligt tilgængelige kyststrækninger, der skal gennemses. Det drejer sig om kysten fra Østerstrand og til Trelde Næs samt om en kyststrækning mellem Sønderkov og Skærbæk.

Startskuddet er Trines og DN Fredericias offentlige møde på Restaurant oven Vande, Sønder Voldgade 10, onsdag den 30. april kl. 19.00. Her vil Trine fortælle om vores viden om neandertalerne og om de ting, du skal lede efter. Og vi fortæller, hvordan vi tænker søgningen organiseret.

Af hensyn til det praktiske arrangement vil det være rart at få en mail fra dig, hvis du vil deltage i mødet. Send den til Ole Klottrup - inge.ole@tdcadsl.dk

*) [Link til videnskab.dk \(http://videnskab.dk/kultur-samfund/nyt-phd-projekt-skal-lose-gade-om-neandertalere-i-danmark\)](http://videnskab.dk/kultur-samfund/nyt-phd-projekt-skal-lose-gade-om-neandertalere-i-danmark)

**) [Nyhedsbrev fra februar](#)

Aldrig har der været så få padder som nu. Men det gør kommunen noget ved!

Der er grund til at smile, for nu starter en ny æra for padderne i vores kommune. Fra venstre biolog Dorthe Aaboer, Fredericia Kommune, Gert Nordgaard, som af naturinteresse lægger jord til de første tre damme, og endelig Per Ravn Jacobsen, Rana-Consult, som er fagligt ansvarlig for frøer og damme. Til højre ser du den mest nuttede frø, man kan tænke sig - en løvfrø. Den er kun 4-5 cm lang, og så har den sugekopper under fødderne og kan kravle i træer og buske. Øverst er frøen ved at kvække. Der skal næste år udsættes løvfrøer i dammene (frøfotos: A. Ravn og H. Drews).

Man må nok sige, at kommunen tager energisk fat i kampen for padderne - ikke mindre end 35 lavvandede paddevandhuller har man planer om. Allerede sidste år blev der gravet nye vandhuller på Trelde Næs, og nu er turen kommet til områder nær Rands Fjord og Elbodalen.

Fredericia Kommune har modtaget knap 1 mio. kr. af EU og NaturErhvervstyrelsen til et naturplejeprojekt, der skal forbedre naturtilstanden i det åbne land og øge den generelle biodiversitet samt støtte truede dyrearter omfattet af EU's Habitatdirektiv.

”I projektet har vi bl.a. fokus på at sikre den meget lille og sårbare bestand af løvfrø. Vi vil skabe et net af velegnede ynglevandhuller, som kan binde de små og truede løvfrøbestande i kommunen sammen til en talstærk og livskraftig bestand i området fra Hyby Øvelsesterræn over Trelde Næs, Rands Fjord og Elbodalen”, fortæller biolog Dorthe Aaboer.

Men de nye vandhuller vil også være til gavn for andre arter padder - som butsnudet frø, skrubtudse, stor og lille salamander - i øvrigt alle sammen snogens livretter! Også adskillige arter fugle vil få bedre vilkår, f.eks. viben, som i de senere år er gået meget tilbage. Endelig vil vandet tiltrække mange arter insekter - vandnymfer og guldsmede som nogle af de meget smukke og synlige.

For at et vandhul skal være egnet til padder, skal det være lavvandet, så vandet hurtigt bliver varmet op af solen om foråret. Og det må gerne tørre ud i særligt varme somre, så der ikke kan leve fisk. Der må heller ikke udsættes eller fodres ænder. Fisk og ænder æder paddernes yngel og specielt ænderne skider et vandhul til, så det hurtigt bliver en stinkende pøl.

Hvis du selv har jorden og lysten, skulle du henvende dig til Dorthe Aaboer i Fredericia Kommune for at høre nærmere om betingelserne for at få lov til at etablere et paddevandhul. For du kan jo starte dit eget paddeprojekt!

PS. Tag til Håstrup en aften i maj og hør løvfrørernes sang - læs mere i vores [nyhedsbrev fra maj 2011](#)

Der er visse trusler mod havørnene ved Rands Fjord. Men sult er ikke én af dem!

Fotoet længst til venstre viser den største trussel mod vores glæde over at iagttage havørnene ved Rands Fjord: Folk, der kommer for tæt på reden af uagtsomhed eller nysgerrighed (Bent Carstensen). Men ellers ser alt ud til at gå den rigtige vej: Ørnene fanger fisk, så det er en lyst, og de opholder sig meget på reden, uden at vi dog kan sige, om der er lagt æg (Arne Lilhauge - med telelinse!). Fiskefangsten i midten skyldes Benny Nørgaard og den til højre Bent Carstensen.

Den største trussel mod havørnene ved Rands Fjord er alt for nysgerrige eller ubetænksomme mennesker, der vil tæt på reden - måske for at få et godt foto. Her efter havørnenes genindvandring har man også set drab på havørne, men det synes heldigvis ikke at være nogen overhængende trussel. Fødemangel kunne også drive havørnene bort til et bedre revir. Kunne det være en risiko?

Ørnene ses ofte hvilende i træer ved Rands Fjords vest ende nær reden, men de jager også over vådområderne i Egeskov og Bøgeskov samt ved Spangs Ås udløb. Ørneparret ved Solkær Enge syd for Kolding jager ofte på Fynssiden, og her er Lillebælt langt bredere end ved Fredericia. Ørnenes revir er meget større end blot Rands Fjord.

Blishøns står højt på spisesedlen, og her demonstrerede de to Rands-ørne sidste sommer, hvordan det skal gøres: Blishønen søgte at undslippe ved at dykke, men hver gang, den kom op, var en af ørnene over den. Og til sidst slap kræfterne op. Om foråret er der også den lette løsning at snuppe en skarvunge fra kolonien på Vejle-siden. Derimod er de voksne skarver for gode til at forsvare sig med deres lange, spidse næb.

Ørnene er fiskeelskere, og brasenen er en af forårs- og sommerlivretterne. Om vinteren går fiskene dybt og er normalt uden for rækkevidde, men det kan altså lade sig gøre. Havørreden var sikkert på vej ud til Vejle Fjord efter at have været på gydevandring i Gammelby Mølleå*). Selv ret små skaller bliver bytte - ørnen flyver lavt over vandet og stikker pludselig en fanger (klo) ned, tager en fisk og æder den i flugten. Solkær-ørnene er set komme hjem til reden med hornfisk, og den mulighed har vores ørne ved Vejle Fjord.

Endelig udgør ådsler ved vores kyster en del af føden - det kan være anskudte eller syge fugle. Især i vintertiden bukker de svage under.

Konklusionen er, at det revir, som vores ørne har valgt, let kan give dem føde nok. Og du vil sikkert være enig med os i, at der ikke er nogen grund til at misunde havørnen de fødeemner, vi har nævnt som de mest almindelige.

Spændende om vi får unger at se i år. Sidste år mentes ørnene at være for unge.

PS. Følg en havørnefamilie på reden gennem et WEB-kamera (<http://pandion.dof.dk/webtv>), Det bliver meget spændende, når der kommer unger i reden.

*) Se havørreder på gydevandring i Gammelby Mølleå i vores nyhedsbrev fra januar i år. Måske var det én af dem havørnen snupede!

Viben er en vejrfugl

74: 21.02. Lolland	75: 17.01. Vejrup	76: 24.02. Nordfyn
77: 03.03. Hejse	78: 24.02. Jersore	82: 08.03. Tistrup
84: 08.03. Skanderborg	85: 16.03. Vissenbjerg	86: 24.03. Farum
87: 14.03. Bramdrup	88: 02.03. Åbenrå	89: 27.02. Hejse
90: 11.02. Skærbæk	91: 26.02. Skærbæk	92: 10.01. Christiansfeldt
93: 02.02. Åbenrå	94: 03.03. Skærbæk	95: 09.02. Kildebjerg
96: 06.03. Ølgod	97: 24.02. Korsør	98: 23.02. Tørring
00: 03.01. Tommerup	01: 11.02. Hedensted	02: 22.01. Langeskov
03: 10.03. Skærbæk	04: 12.03. Christiansfeldt	05: 05.02. Skærup
06: 24.03. Skærbæk	08: 15.02. Kværndrup	09: 22.02. Brørup
10: 03.03. Fredericia	11: 14.03. Gudsø	12: 07.03. Fanø
13: 06.03. Fredericia	14: 23.01. Skærbæk	

Torben K. Simonsen har siden 1974 hvert år noteret ned, hvornår han så sin første vibe. Intervallet er fra 3. januar til 24. marts. Og hvad kan vi så lære af det?

Når man siger, at viben - og lærken i øvrigt også - er en vejrfugl, skyldes det, at den om foråret rykker frem og tilbage med vejret. Det er vigtigt at komme først og snuppe en af de gode ynglepladser, så hvis vejret er lunt i januar, får vi viber sydvest fra. Og strenges vinteren så i februar, rykker de tilbage til de mildere egne.

I 2013 var de første dage i marts solrige og milde efter en kold vinter. Isen på Rands Fjord smeltede, og viberne indfandt sig over store dele af landet. Men så kan det nok være, at det blev vinter igen, og vi må regne med, at en del viber ikke nåede at flygte syd på. Ynglepladserne blev derfor først besat langt hen i april. Dette eksempel for at gøre opmærksom på, at mønstret er ganske komplekst.

Hukommelsen rækker ikke til at tolke hvert enkelt år, og energien rækker ikke til at finde vejrdata for de enkelte år. Men en interesseret læser skal ikke holde sig tilbage!

Torben Simonsen fortæller, at hans job har givet ham god mulighed for stort set dagligt at observere fugle over landskabet - mest i den sydlige del af landet - og derfor har han haft gode muligheder for at følge vibernes færden. Da det var en passion at få datoen for første observation noteret ned, har han set godt efter.

Kort nyt

Stenbarrieren i Snoghøj, som vi har skrevet om ved flere lejligheder, sidste gang i vores januar-udgave. [Læs om det her](#). Sagen vil blive afgjort ved retten i Kolding den 4. april.

Muslingeskrab i Natura2000-beskyttet del af Lillebælt. NaturErhvervsstyrelsen har givet tilladelsen. Man forsikrer, at det kan ske på en for naturen forsvarlig måde. Det må vi afvise, men vi må erkende, at hverken det tørre land eller havbunden kan forventes at se ud som i stenalderen. [Læs om det her](http://naturerhverv.dk/servicemenu/nyheder-og-presse/nyheder/nyhed/nyhed/muslingefiskeri-aabner-i-lillebaelt-1-marts/) (<http://naturerhverv.dk/servicemenu/nyheder-og-presse/nyheder/nyhed/nyhed/muslingefiskeri-aabner-i-lillebaelt-1-marts/>).

Mere liv i levende hegn. Mange levende hegn bliver med tiden ringere levesteder for fugle, dyr og insekter - og i øvrigt triste at se på. Naturstyrelsen fortæller her, hvad man kan gøre for at rette op på denne bedrøvelige tilstand [her](http://www.naturstyrelsen.dk/Nyheder/Nyheder2014/mere_liv_levende_hegn.htm) (http://www.naturstyrelsen.dk/Nyheder/Nyheder2014/mere_liv_levende_hegn.htm).

Skynd dig at få sat nogle fuglekasser op! Som vinteren har forløbet kan det ikke gå hurtigt nok. Fuglekasser giver mange fornøjelser, hvis du altså får dem konstrueret rigtigt (du kan også købe færdige kasser) og hængt rigtigt op. [Se her hvordan](http://www.dof.dk/sider/index.php?option=com_content&task=view&id=63) (http://www.dof.dk/sider/index.php?option=com_content&task=view&id=63).

En lille ny skov ved Kongsted. Den blev omtalt i en artikel i Fredericia Dagblad for nylig. Der var uoverensstemmelser mellem tekstens angivelse af plantevalg og det, man kunne se på et kort. Men kommunen oplyser, at det endelige plantevalg slet ikke er afgjort endnu.

Reduktion af antallet af sølvmåger og ænder. Der er lidt kedeligt, at kommunen skal til at slå fugle ihjel. Navnlig fordi baggrunden for begge arters vedkommende er, at borgere fodrer fuglene og dermed trækker dem til. Værtshusgæsterne smider pizzarester o. lign. fra sig, og velmenende mennesker mener, at de bør fodre mågerne.

Børnene synes, det er sjovt at fodre ænder, men ingen tænker på, at en forøget bestand skider voldgraven til og derfor giver en ringe vandkvalitet. Formand for Miljø- og Energiudvalget, Christian Bro, har udtalt,

at man ikke kan forbyde folk at fodre ænderne. Hvis ikke kan man sætte skilte op, hvor man forklarer, hvorfor det er en dårlig idé. I øvrigt er der som regel nogle ænder ved Østerstrand, børnene kan fodre. Her skader det ikke så meget.

Af og til må man kortslutte det bureaukratiske system og gå til bossen! I efteråret 2012 fik vi et tip fra en borger om et fjernet markdige. Da diget var beskyttet som kulturarv, traf kommunen den beslutning, at diget skulle retableres. Men det skal Kulturstyrelsen endeligt bekræfte. Kommunen har flere gange rykket Kulturstyrelsen for en afgørelse, og det har vi også. Midt i marts tabte vi tålmodigheden og skrev til direktøren for kulturminister mv. i Kulturstyrelsen, og så kan det nok være, der kom gang i sagerne. Landmanden får nu besked om at retablere diget. Vi har tidligere - og også med held - henvendt os til transportministeren. Det er naturligvis en forudsætning, at vedkommende offentlige styrelse groft har syltet en sag.

Har du mon en god historie, som vi kan bringe videre?

Er der emner, du synes, vi skal skrive om?

Så send os en mail - fredericia@dn.dk - eller ring til Karsten Enggaard eller Ole Klottrup

Tilmelding til DN Fredericias nyhedsbrev kan ske [her](#)
Her kan du også se de tidligere nyhedsbreve.

Mange hilsener fra Danmarks Naturfredningsforening i Fredericia

Karsten Enggaard, formand	tlf. 7594 3166
Ole Klottrup, næstformand	tlf. 7593 1717
Meld dig ind i DN på	www.dn.dk

> Følg DN på Facebook

(<http://www.facebook.com/home.php#!/pages/Danmarks-Naturfredningsforening/38507331439/>)

> Følg DN Fredericia på Facebook

(<http://www.facebook.com/DanmarksNaturfredningsforening#!/pages/Danmarks-Naturfredningsforening-i-Fredericia/494461143950297?fref=ts>)

Gå ind på vores hjemmeside www.dn.dk/fredericia og se mere om, hvad vi arbejder med her i kommunen.

DN's overordnede hjemmeside finder du her www.dn.dk.

Og er du i tvivl om noget, så ring til Karsten Enggaard på 7594 3166.

Om DN

DN arbejder for mere natur, et bedre miljø og med bekæmpelse af klimaproblemer. Vi spreder viden om natur og miljø, skaber løsninger og påvirker politikere og myndigheder. DN har 133.000 medlemmer og 1500 frivillige i 98 lokale afdelinger.

Støt DN på www.dn.dk/beskytnaturen

> [Afmeld nyhedsbrevet her](#)